

Sabatrignès 321430
e 9.15 am 28.4.98

Text llegit a la presentació a Lleida de
El sol de la darrera selva , de Pere Ortís.

30.3.98.

Aquest llibre és una novel.la d'acció i un retrat de passió. Pot llegir-se com una novel.la d'aventures, amb molt de moviment, escenes violentes, dinamisme a raig ; pot llegir-se com un retrat , ardent i ultrancer, de les lluites apassionades per la llibertat -cadascú l'entén a la seva manera - dins el context de l'Amèrica Central, no tant en les seves coordenades geogràfiques i estats existents com en funció i com a desplegament de les diverses ètnies, tribus ,cultures que hi conviuen, de vegades malvivint , en una coexistència malmenada per la presència de pobles estrangers, generalment potents en economia i capacitat armamentària. I encara hi cap una paralectura com a llibre descriptiu d'aspectes d'aquestes cultures, fauna, flora, gastronomia, conreus, supersticions...L'autor, coneixedor directe dels llocs i de la gent, no ens estalvia moments farcits de mots ben atractius en aquest camp : tatú, tepeizcuintle, suquinai, tecuatzún, tamagàs, milpa, un plat de pacaia en vinagre de banana o una iuca amb llardons sobre una estora de ixtec .

De fet l'escenari és Nicaragua, en el moment que es consolida la revolució sandinista en l'etapa orteguina. Es a dir, ben recentment, fa uns anys.

L'autor igualment hauria pogut situar l'acció en temps d'Adolfo Díaz, del mateix Sandino, quan la Nicaragua moderna començava a combatre els excessos de submissió a les grans companyies nord-americanes; o en els temps oprobiosos dels Somoza, assassins de Sandino. Pere Ortís ha preferit l'època immediatament anterior a l'actual perquè la va viure, des de dins de Nicaragua i, també des de la veïna Honduras.

1

És a dir, Ortís desplega un mapa sentimental i emotiu de la Nicaragua on les forces de l'exèrcit de la nació s'oposen als revolucionaris , es creen encara les guerrilles de la "contra" des d'Hondur~~es~~ ,estimulades per Estats Units , i tot de petites i passatgeres faccions de bandolers, en un barreig de temps tèrbols. Sobretot, a ell li importa la sort -condemna ,al cap i a la fi- de determinades capes de població representades per ètnies com la dels misquitos, obligades a abandonar les terres, tralladades contra la seva voluntat amb la promesa que contribuiran així al triomf d'una Nicaragua pròspera i ,en definitiva enganyades pels revolucionaris, els contres o les forces de l'Estat. L'engany plana sobre totes les planes del llibre, i el clam a favor dels més febles - el protagonista està enamorat de la bellesa , té dos fills bessons que es diuen Rubén i Darío - alterna amb un deteminat to èpic que deriva de la concepció tràgica de moltes de les escenes.

La destrucció paulatina i al mateix temps produïda dins un escampall, dels membres d'una família, és el fil conductor de l'argument i el que marca el pas i el desenvolupament de l'acció. Dins d'un marc revolucionari, ve a dir Ortís, ningú no pot viure en pau, ningú pot passar els dies abocat al propi treball i pujant els fills ; si no et prenen la collita els uns te la cremen uns altres ; si no et segresten membres de la família els que et prometen benestar ho fan els qui t'acusen de deslleial. De fet, a l'obra, els fills d'Onofre el protagonista, prenen un relleu especial ,com símbol d'una possible Nicaragua desvirtuada pels errors i la retroalimentació sinistra de les diverses faccions.

La tenebrosa nit de la revolució ,una Revolució caòtica, campa per totes les planes. Una gran part de l'acció se situa dins la selva i en la nit, que multiplica els perills i la sotsobra dels esperits.

Per al meu gust, la primera part de la novel·la demostra un avanç en la tècnica narrativa respecte d'altres novel·les anteriors, més deseiximent i contundència, més economia de mitjans. Els qui hagin llegit qualsevol text d'Ortís saben com és de procliu al barroquisme, tant conceptual com d'expressió. Aquest barroquisme reapareix a la segona meitat del llibre, que és quan l'autor, ficat en la pell del protagonista que recerca, com un personatge clàssic, i per una gran part del mapa nicaraguenc, la seva filla raptada, viu fatigues, detencions i estranys alliberaments, fugues delirants, tortures i dopatges, violències i malsons; i aquestes situacions estan descrites amb un cabdell riquíssim d'expressions que s'obliguen a recórrer al barroquisme. Segurament és una tàctica buscada per l'autor, però *qui sap si* en aquest *punt*, unes quantes pàgines menys de text haurien ajudat a captivar encara més el lector. El retrobament amb la filla, que hauria de significar el possible final feliç, -l'únic que li queda al protagonista- és també el final més *destruc*tiu, com a les tragèdies gregues..

Què podem augurar a l'autor després d'aquesta novel·la, no és difícil de dir: els qui creiem que té suficient talent l'animem indiscutiblement a continuar en aquesta línia, i això de cap manera insinua que es tracta d'un autor incipient, sinó d'un escriptor amb un fort bagatge intel·lectual, lingüístic i narratiu els recursos del qual s'han de posar en joc cada dia amb més profunditat i eficàcia.

Josep Vallverdú